

گفت‌وگو با معاون وزیر بهداشت
و رئیس سازمان غذا و دارو

وابستگی دارویی

گفت‌وگو
سجاد اسماعیلی

دارو یکی از کالاهای حیاتی مورد نیاز جامعه است و باید از ابعاد ایمنی، کارایی و قیمت متناسب به همراه ضرورت دسترسی عادلانه و پایدار برای عموم جامعه فراهم گردد. برای بررسی وضعیت نظام دارویی کشور، به گفت‌وگو با دکتر رسول دیناروند ریاست سازمان غذا و دارو پرداختیم تا مسائل دارو در کشور و اولویت‌های سیاست‌گذاری سازمان را بررسی کنیم؛ البته دکتر دیناروند بسیاری از انتقادات از جمله لزوم تفکیک سازمان غذا و دارو از وزارت بهداشت را نیز پذیرفت اما صحبت تلخی از تضاد منافع برخی افراد و دستگاه‌ها در پیشبرد برنامه‌هایی همچون تقویت تولید داخلی و ساماندهی مصرف دارو کرد ولی امیدوار به ممنوعیت کامل واردات داروهای غیر رسمی که عامل اصلی بحران در سال ۹۱ شناخته شده‌اند، بود. در ادامه این گفت‌وگو را بخوانید.

❖ بازار دارویی کشور چه میزان گردش مالی داشته است و چه میزان آن مربوط به تولیدات داخلی و واردات است؟

❖ بازار دارویی کشور در سال ۱۱،۹۳ هزار و ۲۰۰ میلیارد تومان بوده است که ۲ سوم بازار مربوط به داروهای تولید داخلی و ۱ سوم مربوط به داروهای وارداتی است. این در حالی است که از لحاظ حجمی داروهای وارداتی تنها ۳ تا ۴ درصد بازار دارویی کشور را شامل می‌شوند ولی از لحاظ ریالی داروهای گران‌قیمتی هستند و سهم زیادی از بازار را با توجه به حجمشان در اختیار دارند. در ۱۵ سال اخیر قبل از ۹۲ حجم داروهای وارداتی به‌صورت صعودی بود اما خوشبختانه در ۲ سال اخیر ما به سمت کاهش سهم واردات رفتیم و در آینده شاهد افزایش هر چه بیشتر سهم داروهای تولید داخلی در بازار خواهیم بود.

❖ سال ۹۴ وضعیت گردش بازار دارویی کشور چگونه بود؟

❖ سال گذشته پیش‌بینی ما افزایش ۱۵ درصد بازار دارویی کشور نسبت به سال ۹۳ بود. سال ۹۳ هم نسبت به سال ۹۲ از لحاظ ریالی ما افزایش ۱۷ درصد در بازار دارویی کشور را داشتیم. این در حالی است که افزایش بازار دارویی سالیانه ما عملاً به خاطر افزایش نرخ ارز هست و انبساطی در بازار دارویی کشور وجود ندارد؛ یعنی اگر نرخ تورم را جدا کنیم و فقط گردش ارزی را لحاظ کنیم، ما هر سال تقریباً ۴/۲ میلیارد دلار بازار دارویی در کشور داشته‌ایم و افزایش ریالی به خاطر نوسان نرخ ارز بوده است.

❖ چند درصد مواد اولیه و مواد جانبی‌ای که برای داروهای تولیدی صرف می‌شود وارداتی است؟

❖ از لحاظ مواد اولیه تولیدی تقریباً وضعیت کشور ما خوب است. بحثی که وجود دارد الآن در دنیا فقط دو کشور هستند که می‌توانند مواد اولیه بسازند. این کشورها چین و هند هستند و کشورهای اروپایی و آمریکایی که هم از این دو کشور مواد اولیه خود را وارد می‌کنند. چون وقتی کارخانه‌ای در یک مقیاس جهانی ماده اولیه تولید می‌کند طبیعتاً فروش بالا باقیمت پایین خواهد داشت. در کشور ما با توجه به سیاست‌های حمایتی تولید ماده اولیه در این چند سال اخیر، باعث شده که ما هم یک صنعت تولید ماده اولیه در کشور داشته باشیم. البته خود این مواد اولیه هم تولیدشان منوط به واردات مواد واسطه شیمیایی است و ما عملاً یک سری موادی را باید وارد کنیم تا بتوانیم ماده اولیه لازم را تولید کنیم. سهم مواد اولیه تولیدی ما کمتر از ۵۰ درصد هست و بیشتر از ۵۰ درصد واردات مواد اولیه داریم؛ اما بیشتر مواد جانبی و بسته‌بندی داروهای ما تولید داخل است.

❖ چند شرکت دارویی در کشور داریم که اقدام به تولید و واردات دارو می‌کنند؟

❖ کلاً ۳۰۰ شرکت دارویی در کشور داریم. خیلی از شرکت‌های دارویی ما هم تولیدکننده دارو و هم واردکننده دارو هستند و تفکیک این شرکت‌ها کمک‌کننده نیست. از این ۳۰۰ تا حدود ۱۶۰ شرکت تولیدی داریم ولی ما حدود ۱۰۰ کارخانه تولید دارو داریم. خیلی از شرکت‌های دارویی ما در همین کارخانه‌ها تولید دارو، تولید قراردادی می‌کنند. حدود همین اندازه یعنی ۱۶۰ مورد شرکت وارداتی داریم که پنج شرکت اول، واردات ۵۰ درصد بازار داروهای وارداتی را در اختیار دارند.

❖ چند مورد از این شرکت‌های دارویی مذکور دولتی یا شبه‌دولتی و خصوصی هستند؟

❖ در زمینه تولید الآن حدود ۶۰ درصد تولید در اختیار شرکت‌های شبه‌دولتی وابسته به نهادهای عمومی مثل تأمین اجتماعی، ستاد اجرای فرمان امام، بانک ملی، بانک صادرات، بنیاد شهید و هلال احمر است. برای مثال هلال احمر، ستاد اجرای فرمان امام و ... هم در تولید و هم در واردات فعالیت می‌کنند. هلال احمر حتی در توزیع دارو هم فعالیت می‌کند.

❖ سازمان غذا و دارو به عنوان نهاد حاکمیتی که زیر نظر وزارت بهداشت فعالیت می‌کند، دارای اختیارات و سیاست‌گذاری‌های وسیع